

E.D. Perry; Sanskrit Primer

L.XVI Exercise (p.70-71)

गौर्गौः कामदुघा सम्यक् प्रयुक्ता स्मर्यते बुधैः ।

दुष्प्रयुक्ता पुनर्गोत्वं प्रयोक्तुः सैव शंसति ॥ ५ ॥

La parla que concedeix tots els desitjos, ben utilitzada és ensenyada pels savis.
Tan mateix, mal utilitzada proclama (precisament) la estupidesa de l'usuari.
El habla concededora de deseos, bien ordenada es enseñada por los sabios;
mal ordenada proclama la pura estupidez del que la usa.

भर्तारं भर्तुश्च पितरं मातरं च पत्नी देवानिव पूजयेत् ॥ १ ॥

Que l'esposa honri a l'espós i al pare i a la mare (del seu marit) igual que als déus.
Que la mujer honre al marido y al padre y a la madre (de su esposo) como dioses.

गा रक्षेद्वां रक्षणेन पुण्यं भवतीति द्विजातयो मन्यन्ते ॥ २ ॥

El aris pensen: "Que protegeixin a les vaques amb la protecció de les vaques és un merit"
"Que proteja a las vacas con la protección de las vacas es un mérito" piensan los nacidos dos veces.

[El imperativo amenudo lleva el verbo a principio de la frase, después del sujeto o sin sujeto.

* nota 264 Perry: <<bhavati>> substituye a la segunda persona <tu> y se construye en 3ª persona.]

यदा प्रयाग आगच्छेव तदा पित्रे पत्र लिखेव ॥ ३ ॥

Oh, Prayāga (Indra) quan (ambdos) tornem llavors escriurem la carta al pare.
Oh, Prayāga (Indra) cuando (ambos) volvamos entonces escriviremos la carta al padre.

पितृभ्यो मासे मासे श्राद्धं यच्छेयुः ॥ ४ ॥

Que ofereixin cada mes un ritu als ancestres.
Que ofrezcan cada mes una ceremonia de śrāddham a los ancestros.

ग्राममद्य गच्छेतमिति मातरौ पुत्रावाभाषेताम् ॥ ५ ॥

"Hauriau d'anar avui al poble" varen dir ambdues mares als dos fills.
"Ojalá (vosotros dos) vayais hoy al pueblo" así decían/digeran ambas madres a ambos hijos.

गोः क्षीरेण शिशवो मोदन्ताम् ॥ ६ ॥

Que els nens estiguin contents amb la llet de la vaca.
Que los niños disfruten con la leche de la vaca. Regocigense los niños con la leche de la vaca.

गामतिथये पचेमेत्यृषिर्भार्यामवदत् ॥ ७ ॥

"Cuinem el brau pel convidat" digué el savi a l'esposa.
"Concinemos la vaca para el invitado" dijo el sabio a la esposa.
"Cuidemos/deberíamos cuidar el habla para/ante el invitado/huesped" dijo el sabio a la esposa.

दुहितरं पितरौ रक्षेतां स्वसारं भ्रातरो मातृः पुत्राश्च रक्षेयुः ॥ ८ ॥

Que els dos pares protegeixin a la filla, els germans protegeixin a la germana, i els fills a les mares.
Que protejan los padres a la hija, que los hermanos protejan a la hermana y los hijos a las madres.

यदि शास्त्रमभ्यस्येयं तदा गुरवस्तुष्येयुः ॥ ९ ॥

Si estudio els textos, llavors els gurus s'alegraran/gaudiran.
Si yo aprendiera los textos, entonces los maestros se alegrarían.

हे स्वसः पित्रोगृहि तिष्ठेः ॥ १० ॥

Oh germana, romàn/quedat a casa dels pares. Oh hermana, quédate en casa de los padres.

बाहुभ्यां नदी न तरेत् ॥ ११ ॥

No creui el riu a braça. No cruce el río a braza.

हे शिशवः पितृन्सेवध्वं भ्रातृणां स्निह्यत ।१२ ।

Nens, honreu/serviú als pares, estimeu als germans.

Oh niños, honrad a vuestros padres, amad a vuestros hermanos.

13. By Riṣabhadatta, son-in-law of Nahapana,

many cattle and villages and much money were given to the Brahmins.

Gràcies a Riṣabhadatta, cunyat de Nahapana, molts braus i pobles i molt diner fou donat als brahmans.

प्रभूता गावः ग्रामांश्च बहुधनं ऋषभदत्तेन नहपानजामात्रा ब्राह्मेभ्योऽयच्छयन्त ।१३ ॥

14. Thou shalt give the mother's jewels to the sisters (opt. or. imv.).

Hauries de donar les joies de la mare a les germanes.

Deberías/debes dar a las hermanas las joyas de la madre.

स्वसृभ्यो मातू रत्नं यच्छेः / यच्छ ।१४ ॥

15. Let the coachman bring (आ-हृ) fodder for the horses; let him not torment the horses.

(Deixa) que el cotxer porti el forratge pels cavalls; que no faigi patir els cavalls.

सुतोऽश्वेभ्यो घासमाहरत्वश्वान्न पीडयतु ।१५ ॥

16. Of the father's property a greater part is to be given (imv.) to the eldest of the brothers.

La major part de la propietat del pare s'ha de donar al més gran dels germans.

La mayor parte de la propiedad del padre debe ser dada al mayor de los hermanos.

पितुर्वसोऽधिका भागो ज्येष्ठाय भ्रातृणां ददताम् ।१६ ॥

17. "Children, bring wood and water into the house daily"; thus was the father's comand.

"Nens, porteu llenya i aigua a la casa cada dia" aquest fou l'ordre del pare.

शिशवः गृहे नित्यं काष्ठं जलं चाहरेतेति पितुरादेशोऽवर्ततत् ।१७ ॥

18. Let the cows graze in the forest. Que les vaques pasturin al bosc.

वने गावश्चरेयुः ।१८ ॥

19. Let both live on the milk (instr.) of the black cow. Deixa ambdos viure amb la llet de la vaca negra.

कृष्णगो क्षीरिण जीवेताम् । १९ ॥

20. The wagon is drawn by two steers. El carro és arrastrat amb dos braus.

रथः गोभ्यां वह्यते ।२० ॥

21. The seer rejoices over the pair (instr.) of white steers.

El savi disfruta amb el parell de vaques blanques. El que ve disfruta del par de bueyes blancos.

ऋषिः श्वेतगवोर्युग्मेन मोदते ।२१ ॥

22. Hari and Síva marry two sisters, the daughters of Rama.

Hari i Síva es casen amb dos germanes, les filles de Rama.

हरिःशिवश्च स्वसारौ रामस्य दुहितरौ परिणयेते ।२२ ॥

L.XVII Exercise (p.73-74)

नाभिनन्देत मरणं नाभिनन्देत जीवितम् ।

कालमेव प्रतीक्षेत निदेशं भृतको यथा ॥ ६ ॥

Que no celebri la mort, ni tampoc celebri la vida, com el servent espera l'ordre, certament el moment just.

Que no se alegre por la muerte, que no se alegre por la vida,
tal como el criado/siervo espera/esperaría la orden, el momento/tiempo justo

Ni complacere en la muerte ni complacere en la vida, tal como

भ्रातरि स्तेनाः शरानमुञ्चन् ॥ १ ॥

Los ladrones lanzaron fechas sobre el/al hermano. Els lladres lliuraren sagetes al germà.

यदि नराः श्रुतेः स्मृतेश्च विधीननुतिष्ठेयुस्तदा साधुभिः शस्येरन् ॥ २ ॥

Si els homes acompleixen les prescripcions de la revelació i la tradició llavors governaran amb els saddhus.
Si los hombres cumplieran las reglas de la śruti y la smṛti, entonces serían gobernados por los saddhus.

वैश्याः कृष्या वाणिज्येन पाशुपाल्येन वा वर्तेरन् ॥ ३ ॥

Ojalá/Que los vaiśyas subsistan con la agricultura, con el comercio o con la ganadería.

संदिग्धां नावं नारोहेत् ॥ ४ ॥

Que no pugi al vaixell perillós. Ojalá/Que no subiera/suba a la inestable nave.

यदि गङ्गाया वारिणि म्रियेध्वं तदा स्वर्गं लभेध्वम् ॥ ५ ॥

Si moriu en l'aigua del Gangā, llavors aconseguíu el cel.

Si moriis/murierais en el agua del Gangā, entonces obtendríais/lograreis el cielo.

जामातरः श्वशुरान्नुषाः श्वश्रूद्दहितरश्च पुत्राश्च पितरौ सेवेरन् ॥ ६ ॥

Que los hiernos honren a los suegros, las nueras a las suegras y las hijas y los hijos a los padres.

ब्राह्मणैर्नावोदधिर्न तीर्येत ॥ ७ ॥

Que el océano no sea cruzado con la nave per los bramanes.

शत्रुभिर्न पराजयेथा इति नृपतिं प्रजा वदन्ति ॥ ८ ॥

Así, los subditos dicen al rey: "no seas conquistado por los enemigos".

नृपती अरिभिर्युध्येयाताम् ॥ ९ ॥

Oh reyes, sois combatidos por los enemigos.

नौषु युद्धमभवत् ॥ १० ॥

La batalla fou en els vaixells. La batalla fue en las naves.

बालावुद्याने रमेयाताम् ॥ ११ ॥

Que se diviertan los dos niños en el jardín.

12. Let fodder be brought (आ-ह्) (opt., inv.) by the brother for the horses of the all-protecting king.
Deja que el eno/la hierba sea llevada por el hermano a los caballos del rei protector.

घासो भ्रात्राश्वेभ्यो नृपस्य विश्वप अहरयेत् ॥ १२ ॥

13. May ye see good fortune (pl.); may ye acquire (लम्.) glory.

Que vosotros podais ver la buena fortuna; que vosotros podais adquirir la gloria.

श्रिया इक्षेध्वं कीर्तिं लभेध्वम् ॥ १३ ॥

14. The king with his warriors crossed the sea in a ship.
El rey cruzó el mar con sus guerreros en una nave.

नृपः क्षत्रियैर्नावि समुद्रं आतरत् ॥ १४ ॥

15. Tell (opt., inv.) where our friends may meet with their brothers.
Di dónde podrían reunirse nuestros amigos con sus hermanos.

कुत्र मित्राणि भ्रतृभिः संगच्छेरनिति वदेथास् ॥ १५ ॥

16. You may amuse yourselves in the garden, but cease eating (abl. of भक्षण) the fruits (gen.).
Podeis/podriais divertirios en el jardín pero cesad de comer los frutos.

उद्याने रमेध्वं पुनर् फलानां भक्षणेभ्यः न विरमध्वं ॥ १६ ॥

17. Mayest thou be saved (उद्-हः cf. 267) by the all-protector from thy misfortune.
Puedas tu ser salvado por el todo protector de la desgracia.

विश्वपा दुःखात् उधरेथाः ॥ १७ ॥

18. To-day let the king's two sons be consecrated (opt., inv.) by the house-priest.
Que hoy los dos hijos del rey sean consagrados por el sacerdote familiar.

अद्य नृपतेः पुत्रौ पुरोहितेन उपनयताम् ॥ १८ ॥

19. Ye both shall greet (opt., inv.) your parents.
Vosotros dos dareis la bienvenida/saludareis a vuestros padres.

मातापितरौ नमयाताम्-अभिनन्देयाताम् ॥ १९ ॥

20. If we two should speak untruth, then we should be punished by the king.
Si vosotros dos mintierais entonces deberíais se castigados por el rey.

यादि अनृतं वदेवहि तद नृपतिना दण्डयेवहि ॥ २० ॥

21. May I conquer the enemies with my brave warriors: thus is the king's wish (use ईप् pass.).
"Pueda yo conquistar a los enemigos con mis bravos guerreros" ese es el deseo del rey.

धिरेभिः क्षत्रेभिः अरीन् जयेय नृपतेन इष्यते ॥ २१ ॥

22. May we receive the reward of virtue. Que podamos recibir la recompensa de la virtud.

धर्मस्य फलं लभेमहि ॥ २२ ॥

L.XVIII Exercise (p.77-78)

सूत । अधुना स्थापय रथम् ।१ ।

1. ¡Conductor, atura ara el carro! Oh, cochero, para el carro ahora.

यथाज्ञापायति देवः ॥ २ ॥

2. Tal com déu mana. Como dios manda/ordena.

दशरथश्चारून्पुत्रानजनयत् ।३ ।

3. Daśaratha va engendrā fillis macos. Daśaratha engendró bellos hijos.

कालिदासस्य काव्यं मां श्रावये: 1४ ।

4. Recita per mi la poesia de Kālidāsa. Recita para mi la poesía de Kālidāsa.

वैश्यान्करान्दापयेन्नृपः 1५ ।

5. Que el rei faci pagar les taxes als vaiśyas. Que el rei haga pagar las tasas a los vaiśyas.

उपनयने बालान्नवीनानि वस्त्राणि परिधापयेयुः 1६ ।

6. Que per a la iniciació, es distribueixin nous vestits als nois.
Que se distribuyan nuevas ropas a los chicos para la iniciación.

भ्रातरो ऽस्मान्नगरं प्रास्थापयन् 1७ ।

7. Els germans ens enviaren a la ciutat. Los hermanos nos enviaron a la ciudad.

स्वसार आगच्छन्तीति मह्यं न्यवेद्यत 1८ ।

8. M'informareu: "Les germanes tornen". Me informateis: "las hermanas regresan/vienen".

वायोर्बलेन तरवो ऽपात्यन्त 1९ ।

9. Els arbres foren derribats amb la força del vent. Los árboles fueron derribados con la fuerza del viento.

क्षत्रिया युद्धे ऽरीन्मारयन्ति 1१० ।

10. En la batalla els guerrers maten als enemics. Los guerreros matan a los enemigos en la batalla.

कवयो ऽस्माकं गुणान्प्रथयेयुः कीर्तिं च वधयेयुरिति पाथिवैरिष्यते 1११ ।

11. És desitjat pels prínceps:

"Que els poetes proclamin les nostres excel.lents qualitats i facin créixer la glòria".

"Que los poetas proclamen nuestras cualidades y acrecienten la gloria" es deseado por los príncipes.

अहं प्रयागे निवसामि रामः काश्यां तिष्ठति 1१२ ।

12. Jo visc a Prayāga, Rāma romà a Kāśyām. Yo vivo en Prayāga, Rāma permanence en Kāśī.

ग्रन्थो ऽस्माभी रच्यते पुस्तकं रामेण लेखयामः 1१३ ।

13. El textu es composat/arranjat gràcies a nosaltres, (però) escribim el llibre amb Rāma.

El texto es compuesto por nosotros, (pero) escribimos el libro con Rāma.

14. I cause a mat to be made (caus. pass.). Jo faig fer un estora. Hago hacer una estera.

अहं कटं मत् कारयये-समायये 1१४ ।

15. Show me (dat.) the books. Mostra'm els llibre. Muéstrame els libros.

पुस्तकानि मह्यं दर्शय 1१५ ।

16. Let Brāhmans teach us both and offer sacrifice for us.

Deixa que els brahmans ens ensenyin a nosaltres dos i ofereixin sacrifici per nosaltres.

Que los bramanes nos enseñen a ambos y ofrezcan sacrificio por nosotros dos.

ब्रह्मणा आवाभ्यां* उपदिशयन्तुयजान्तुच 1१६ । també अध्यापयन्तु * si va en dativo o acusativo.

17. The king determined (ordained) the taxes in his kingdom.

El rei fixà les taxes/els impostos en el seu regne. El rey determinó/fijó las tasas en su reino.

नृपो राज्ये करानकल्पयात् 1१७ ।

18. I have my field ploughed by slaves.
He fet llaurar el meu camp als criats. Yo he hecho arar mi campo a los criados.

अहं दासैर्मा/म क्षेत्रमकर्षयम् ।१८ ।

19. Give me water and food. Dona'm aigua i menjar. Dame agua y comida.

दयमे अन्नजलं ।१९ । (frase hecha)

20. They had the boy taken (led) away from me (abl.).
Han portat lluny de mi al noi. Se llevaron al chico lejos de mi.

मत् बालं अपानाययन् ।२० ।

21. The kings sent envoys to Pataliputra.
Els reis enviaren missatgers a Pataliputra. Los reyes enviaron mesajeros a Pataliputra.

नृपा पातलिपुत्रदुतान्प्रास्थापयन् ।२१ ।

22. Thieves stole our (gen.) cows, and wolves killed our flocks.
Els lladres robaren les nostres vaques, i els llops mataren els nostres animals domèstics.
Los ladrones robaron nuestras vacas y los lobos mataron nuestros rebaños.

स्तेना अस्माकं धेनून्चोरयन् वृका (अस्माकं) पशून्मारयन् च ।२२ ।

23. The king made the poet recite (use kâthayati) a eulogy of Viṣṇu.
El rei va fer recitar al poeta un himne/cant d'alabança a Viṣṇu.
El rey hizo recitar al poeta un himno a Viṣṇu.

नृपः विष्णोस्तोत्रं कविमकाथयत् ।२३ ।

24. We torment our hearts with wishes.
Turmerem els nostres cors amb desitjos. Afligimos/torturamos nuestros corazones con deseos.

मनोरथैः अस्माकम् हृदयानि व्यथयामः ।२४ ।

25. Both scholars greet the teacher.
Ambdós escolars saluden al mestre. Ambos estudiantes saludan al maestro.

शिष्यौ अचार्यं अभिवाद्यतः ।२५ ।

L.XIX Exercise (p.81-82)

सहायेन विना नैव कार्यं किमपि सिध्यति ।

एकेन चरणेनापि गतिः कस्य प्रवर्तते ॥७॥

Certament, quin negoci trionfa sense cap ajuda?

Certament, de quina manera/com es continua/ s'acaba la cursa amb una cama?

En verdad ¿qué negocio triunfa sin ninguna ayuda?

En verdad ¿a quién sucede el andar con una pierna?/ ¿Cómo se continua el andar con una pierna?

मयि त्वयि च पितरौ स्निह्यतः ।१।

1. Ambdós pares ens estimen a tu i a mi. Ambos padres sienten afecto por ti y por mí.

यः पृथिवीं पालयति स पार्थिव उच्यते ।२।

2. Qui protegeix la terra (aquest) és anomenat príncep. Quien protege la tierra (ése) es llamado príncipe.

कस्यै देव्यै स्तोत्रं रचयेम ।३।

3. Per a quina deesa compondriem l'estrofa? ¿Para qué diosa compondríamos la estrofa?

गुरुर्युष्मानाह्वययत् ।४।

4. El guru us va fer cridar a vosaltres. El guro os hizo llamar a vosotros.

या अस्मान्दुग्धं पाययन्ति ता धेनूर्मा घातयत ।५।

5. No mateu aquestes vaques que ens donen de beure llet.
No mateis esas vacas que nos dan a/de beber leche.

युष्मन्मम दुःखं भवति ।६।

6. La meva desgràcia es degut a/prové de vosaltres. Mi dolor procede/viene de vosotros.

साधवः पुण्यैः सह स्वर्गं लभन्ते न त्वितरे जनाः ।७। [tvitare = tu + itare]

7. Els sadhus obtenen el cel amb els mèrits, no però així l'altra gent.
Los sadhus obtienen el cielo mediante méritos, pero no así la demás gente/el resto de la gente no.

वयमेतत्पुस्तकं नेच्छामस्तदन्यस्मै कस्मैचिद्दीयताम् ।८। [tad anya]

8. Nosaltres no volem aquest llibre, llavors que ens sigui donat qualsevol altre.
Nosotros no deseamos este libro, entonces que nos sea dado cualquier otro.

त्वदन्यो न को ऽप्यस्माभिः शस्यते ।९।

9. Excepte tu, qualsevol no/ ningú és destruït per nosaltres.
Salvo tu/ A excepció de tí, nadie/ninguno es destruido por nosotros.

या देवकी वसुदेवस्य पत्न्यभवत्तस्यां कृष्णो ऽजायत ।१०।

10. Devakī, (la qual fou) esposa de Vasudeva, d'ella naixé Kṛṣṇa.
Devakī, (la qual era) esposa de Vasudeva, de ella nació Kṛṣṇa.

तव पित्रा सह नगर्या आगच्छाम ।११।

11. Tormem junts de la ciutat amb el teu pare. Volvamos juntos de la ciudad con tu padre.

यूयं पितृञ्श्राद्धैः प्रीणयथ वयं जलेन ।१२।

12. Vosaltres complaeu als pares amb oblacions als avantpassats, nosaltres amb aigua.
Vosotros complacéis a los padres con oblaciones, nosotros con agua.

विश्वे देवास्त्वा पालयन्तु ।१३।

13. Que els déus et proteixin en tot. Que los dioses te protejan en todo.

अन्येषां काव्यैरेष कविः कीर्तिमसाधयत् ।१४।

14. Aquest poeta aconseguí la glòria amb els poemes d'altres.
Con poemas de otros este poeta adquirió la gloria.

15. The husband⁶ of that⁵ (gen.) Kāusalyā² (loc.), of whom¹ (loc. fem.) Rāma³ was born⁴, is called⁸ Daśaratha⁷.
El marido de Kāusalyā, de la cual nació Rāma, es llamado Daśaratha.

यस्मिन् कौसल्यां रामो ऽजायत यस्यां पतिः दशरथं हूयते ।१५।

16. The teacher⁴ rejoices³ at thy¹ diligence² (abl.). El profesor se complace con tu inteligencia.

त्वदुद्योगाद् प्रीणयति आचर्यः । १६।

17. Why (कस्मात्) speakest thou so? ¿Por qué hablaste así?

कस्मात् त्वां तथा अवदत् ११७ ।

18. Others than we could not endure this suffering. Excepto nosotros nadie podría soportar este sufrimiento.

वयमन्येतद् दुःखं न सहेत् ११८ ।

19. The teacher teaches (अधि-इ, caus.) us holy-writ and the law-books.
El maestro nos enseña las escrituras sagradas y los textos legales.

गुरुः श्रुतिं स्मृतिं च अस्मभ्यं/नस् अद्यापयति ११९ ।

20. May all⁸ those⁷ kings² who¹ protect⁶ their subjects⁵ according to⁴ (अनु, post-pos.) the law³ (acc.) be victorious⁹.
Puedan vencer/ser victoriosos todos aquellos reyes que protegen a sus súbditos según el dharma.

ये नृपाः धर्मं अनु प्रजाः रक्षेयुः ते सर्वे जयेयुः १२० ।

21. The fruits of all these trees are sweet. Los frutos de todos estos árboles son dulces.

सर्वेषां वृक्षाणां स्वादूनि फलानि १२१ ।

22. May the glory of all women, who honor their husbands, increase (imv.).
Que la gloria de todas las mujeres que honran a sus esposos se acreciente.

याः पतीन् पुजन्ति किर्तिः सर्वाणां नारीनां वर्धतां १२२ ।

també याः नारीः सर्वाः नमन्ति पतीभ्यः तासां (नारीणां) किर्तिर्वर्धतां

23. In this kingdom the king's punishment terrifies the wicked.
En este reino el castigo del rei atemoriza a los malvados.

एतस्मिन् राज्ये नृपस्य दण्डं पापेभ्यः भजयति १२३ ।

24. Which of the two fruits do ye wish? ¿Cuál de los dos frutos quieres?

कतरौ फलयोर्इच्छसि १२४ ।

25. My father had gold given to me, cows to thee, to the other brother nothing.
Mi padre me había dado oro, a tí vacas, al otro hermano nada.

माम पिता मह्यं सुवर्णं तुभ्यं धेनूः अन्यस्मै भ्रत्रं नकिं अप्यददात् १२५ ।

L.XX Exercise (p.85-86)

ते पुत्रा ये पितुर्भक्ताः स पिता यस्तु पोषकः ।

तन्मित्रं यत्र विश्वासः सा भार्या यत्र निर्वृतिः ॥८॥

Estos son los hijos (que son) fieles al padre, y éste el padre que es el sostén/ sustentador.
La amistad está donde hay confianza y la mujer está donde hay felicidad.

हे शिष्य समिधो वनादाहर १ ।

Oh Deixeplo, porta un parell de farcell de llenya del bosc.

Oh discípulo, recoge un par de haces/hatillos de leña del bosque.

उपनिषत्सु मुक्तेर्मार्गं उपदिश्यते १२ ।

En les Upaniṣads és ensenyat el camí de l'alliberament.

आपदि सुहृदो ऽस्मान्पालयेयुः ।३।

Que els amics ens protegeixin en la desgràcia.

Que nos protejan los amigos en la desgracia. Puedan protegernos los amigos en la desgracia.

विश्वस्यां भुवि पापा भूभृद्भिर्दण्डयन्ताम् ।४।

Que en toda la tierra los malvados sean castigados por los reyes.

समिद्धिरग्निं यतेन ।५।

Amb la llenya es sacrifica el foc. Se sacrifica el fuego con la leña.

पुण्येन जगती जयेः ।६।

Que conquereixis ambdós móns amb el mèrit. Que conquistes ambos mundos con el mérito.

त्वं जीव शरदः शतम् ।७।

Que visquis 100 anys. Que vivas 100 otoños/años.

भूमृतः शिखरं वयमारोहाम यूयमधस्तादतिष्ठत ।८।

Nosaltres varem ascendir el cim de la muntanya, vosaltres vau romandre a baix.

काश्चित्सरितः समुद्रेण काश्चिदन्याभिः सरिद्धिः संगच्छन्ते ।९।

Algunos ríos desenvocan en el oceano, y algunos otros se juntan con otros ríos.

रात्रौ तडिददृश्यत ।१०।

El llamp fou vist per la nit. El relámpago fue visto por la noche.

भक्ताः सुहृदो ऽस्मान्सुखं लम्भयन्ति ।११।

Los amigos fieles nos dan alegría.

अश्रुभिर्नार्यो बालाश्च मनोरथान्साधयन्ति ।१२।

Mujeres y niños logran los deseos mediante lágrimas.

शरदि कासुचित्सरित्सु पद्मानि दृश्यन्ते ।१३।

A la tardor en alguns rius es veuen flors de lotus. En otoño en algunos ríos se ven flores de loto.

14. Indra, with the Maruts as his companions, killed Vr̥tra.

Indra amb els Maruts com a ajudants, matà a Vr̥tra.

इन्द्रः सह मरुद्भिः सहायैः वृत्रं अमारयत् ।१४।

15. Without a companion no one can perform a difficult business.

Sin ayuda nadie puede realizar/llevar a cabo una empresa/negocio difícil.

सहायेन विना न कश्चित् दुर्लभं कार्यं साधयत ।१५।

16. One (express in pl.) should plant trees on all the roads, for the sake of the shade.

Se deberían (optativo) plantar árboles en todas las calles, para tener sombra.

एकाः सर्वेषु मार्गेषु वृक्षान् चायार्थाय ० चायायै रोहयेयुः ।१६।

17. Those friends who are true in misfortune are hard to find in the three worlds.

Esos amigos que son verdaderos en la desgracia son difíciles de encontrar en los tres mundos.

ये एते सुहृदाः सत्यानि दुःखे ते त्रिलोकेषु दुर्लभाः ।१७।

18. The girdle and the sacred cord of Aryans are to be made threefold (neut. dual).
La giralda y el sagrado cordón de los arios deben de ser hechos en forma triple.

मेखला द्विजनां उपवीतं च कर्यन्ते त्रिवृती । १८ ।

19. Put (sthā caus.) this stone behind the fire. Pon esta piedra detrás del fuego.

एतं दृषदं अग्नेः पश्चात् स्थापय । १९ ।

20. The ocean is called by the poets the husband of rivers.
El oceano es llamado por los poetas el marido de los ríos.

समुद्रः कविभिः नदीनां पतिः नमयते । २० ।

21. All subjects must be protected (inv.) by their kings.
Que todas las criaturas/los súbditos sean protegido-as/os por sus reyes

सर्वाः प्रजाः भूभृद्भिः रक्षयन्ताम् ० पायान्ताम् । २१ ।

22. Some of these Brāhmanas are learned in the Upaniṣads, others in the law-books.
Algunos de estos bramanes son eruditos en las Upaniṣads, otros en los libros de leyes.

के चित् एषां ब्रह्मणां पण्डिताः उपनिषत्सु के चित् स्मृतिषु । २२ ।

L.XXI Exercise (p.89-90)

दरिद्रान्भर कौन्तेय मा प्रयच्छेश्वरे धनम् ।

व्याधितस्यौषधं पथ्यं नीरुजस्तु किमौषधैः ॥९॥

Apoya a los pobres, oh hijo de Kunti, no des la riqueza al rico.

La medicina es sana para el enfermo, pero para el sano ¿qué uso hace de las medicinas?

[Macdonell p. 187 g: kim + instrumental > qué debe ser hecho/ qué uso de la medicina tiene el sano]

मरुतः सर्वाभ्यो दिग्भ्यो (abl.) वहन्ति । १ ।

1. Los vientos (de tormenta) soplan de todas las direcciones.

सम्राजोऽपि राज्यं द्विद्विभिर्यनाशयत । २ ।

2. El reino del emperador fue destruido por los enemigos.

तव वाक्षु कालिदास माधुर्यं वर्तते । ३ ।

3. Oh kalidasa, la dulzura se manifiesta en tus palabras.

यदा दिशो दहन्ति तदा शिष्यान्नाध्यापयेत् । ४ ।

4. Cuando las directrices arden, entonces no se debería enseñar a los estudiantes.

बाष्पै रुद्धाभ्यां दृग्भ्यां पिता पुत्रमैक्षत पर्यष्वजत च । ५ ।

5. Con los ojos bañados en lágrimas el padre miró al hijo (y lo) abrazó.

ऋत्विजां वाक् कामधुकू सा सर्वान्नराणां मरोरथान्पूरयति । ६ ।

6. La palabra de los sacerdotes es benefactora, ella colma los deseos de todos los hombres.

सर्वासु दिक्षु द्विषो ऽदृश्यन्त । ७ ।

7. En todas las direcciones hacechaban/se veían los enemigos.

परिव्रज्वाचं नोत्सृजेत् ।८ ।

8. Que el asceta errante no levante la voz.

मित्रधुक् सर्वेषां विद्विष्टः ।९ ।

9. El traidor es odiado por todos.

स्रग्भिरुपानद्भ्यां समेताः शिष्या गुरुं नोपतिष्ठेरन् ।१० ।

10. Que los discípulos provistos con girdaldas no se presenten al guru con sandalias.

रुग्भिराक्रान्ता बहवो जना म्रियन्ते ।११ ।

11. Se mueren muchas personas atacadas por enfermedades.

दक्षिणस्यां दिशि कृष्णो ऽन्द्राणां सम्राडभवत् ।१२ ।

12. Kriṣṇa fue emperador de los Andra, **escepto** en la región del sur.

मधुलिङ्गभिरेष बालो ऽदृश्यत ।१३ ।

13. Este chico fue picado por las abejas.

14. In the private recitation of the Veda an ascetic must raise (opt. or inv.) his voice.
En la recitación personal/particular de los Vedas un asceta debe alzar su voz.

एकं मुनिर्वेदस्वाध्याये वाचमुत्सृजतु ।१४ ।

15. That one among the priests is called hotṛ, who recites the Ṛgveda.
Entre los sacerdotes el que es llamado hotṛ, (es) quien recita el Ṛgveda.

ऋत्विक्षु यो होतु उद्यते एष ऋग्वेदं कथति ।१५ ।

16. A snātaka must wear shoes and a garland, and carry an umbrella.
Un snātaka debe llevar zapatos y una guirnalda, y tener un paraguas.

एकः स्नातक उपानह एकां मालां च भरतु छत्रं धारयतु च ।१६ ।

17. "Among my friends Rāma is the strongest": thus spoke Ravaṇa.
"De entre mis amigos Rāma es el más fuerte": así habló Ravaṇa.

अस्माषु मित्रेषु रामो बलिष्ठो रवाण उवाचेति ।१७ ।

18. Let an emperor keep his vassals in check (dam caus.) and protect (pā caus.) the people in all the earth.
Que un emperador controle a sus vasallos y proteja a la gente en toda la tierra.

एकः सम्राट् सामन्तान् दमयतु लोकं सर्वेपृथिव्यां च पालयतु ।१८ ।

19. In the Ṛgveda occurs (dṛś pass.) the Ushṇih.
En el Ṛgveda es visto/contemplado/ocurre el Ushṇih (nombre de un metro védico).

ऋग्वेद उष्णिक् दृश्यते ।१९ ।

20. The father's glance fell upon me (loc.). La mirada del padre cayó sobre mi.

मयि पितुर्दृकपतत् ।२० ।

21. Among the betrayers-of-friends is named (gaṇaya pass.) Vibhishāṇa.
Entre los traidores está el llamado Vibhishāṇa.

विभीषणो मित्रघुक्षु गणयते ।२१।

22. The seer praises Indrāṇī with verses of the Ṛgveda.
El savio/adivino alaba a Indrāṇī con versos del Ṛgveda.

ऋषिर्ऋग्भिरिन्द्राणीं शंसति ।२२।

23. The emperor smote his enemies (acc., dat. or loc.) with the sword.
El emperador golpeó/atacó a sus enemigos con la espada.

सम्राकसेन द्विषः प्राहरत् । २३।

24. In the battle Kriṣṇa was killed by his enemies. En la batalla Kriṣṇa fue muerto por sus enemigos.

कृष्णो रणे द्विडिभरमारयत् ।२४।

25. "May our enemies be tormented by diseases": thus spoke the Brahman in anger (abl.).
"Que nuestros enemigos sean tormentados por las enfermedades": así habló el Brahman en cólera.

अस्माकं द्विषो रुग्भिव्यथयन्तु ब्राह्मणः कोपादुवाचेति ।२५।

L.XXII Exercise (p.93-94)

गन्धेन गावः पश्यन्ति वेदैः पश्यन्ति वै द्विजाः ।

चरैः पश्यन्ति क्षितिपाश्चक्षूर्भ्यामितरे जनाः ॥९०॥

Las vacas ven con el olfato, los dos veces nacidos ven en verdad mediante los vedas,
los reyes ven mediante los espías, la gente corriente ve por los ojos.

आ कर्णमाकृष्टेन धनुषा द्विदसु शरान्मुञ्चन्ति क्षत्रियाः ।१।

Con el arco tensado hasta la oreja, los guerreros lanzan flechas a los enemigos.

सुर्यश्च चन्द्रमाश्च जगतो ज्योतिषी ।२।

Tanto el Sol como la Luna son astros del mundo.
El Sol y la Luna son las luces del mundo. (Narendra)

धनी वणिग्द्वारि स्थितेभ्यस्तपस्विभ्यो वसु दापयेत् ।३।

Que el rico mercader de dinero a los ascetas presentes en la puerta.
El hombre rico ordena dar dinero a los ascetos que estan de pie en la puerta. (Narendra)

यज्ञेषु य ऋत्विजो यजूषि पठन्ति ते ऽध्वर्यव उच्यन्ते ।४।

Los sacerdotes que en los sacrificios recitan los textos (las fórmulas sacrificiales), éstos són llamados adhvaryus.
En los sacrificios aquellos sacerdotes que recitan las fórmulas sacrificiales son llamados adhvaryus.(Narendra)

विश्वस्या भुवः सम्राट् पुरुरवा उर्वशीमप्सरसं पर्यणयत्तस्यां च पुत्रो ऽजायत ।५।

Pururavā el gran emperador de todas las tierras se casó con la ninfa Urvaśī y engendró un hijo en ella.

कामस्य धनुषि ज्यायाः स्थाने ऽलयः शराणां स्थाने सुमनसस्तिष्ठन्ति ।६।

(En) El arco del amor en vez de cuerdas tiene abejas y en vez de flechas hay flores.

प्राणिनां मनांसि जीविते सजन्ति ।७।

Las mentes de los seres vivos/de las criaturas se aferran a la vida.
 Cuando las criaturas están vivas la mente reside/está en ellas. (Narendra)
 Las mentes de las criaturas mientras están vivas están en ellas.

पुरि वारि तडागान्नाल्या पार्थिवो ऽनाययत् ।८।

En la ciudad el príncipe trajo (hizo llevar) el agua por medio de canales desde el estanque. (Narendra)

मन्त्रिणः स्वामिने कदापि न द्रुह्येयुः ।९।

Que los ministros no sean hostiles/no ofendan amenudo al terrateniente.
 Los ministros/consejeros no deben traicionar nunca al rey. (Narendra)

एतस्या धेन्वाः पयो बालान्पितरावपाययताम् ।१०।

Ambos padres dieron de beber leche de esta vaca a los chicos. [dhenvas > regla 185 p. 56 Perry]
 Los dos padres hacen beber a los niños la leche de esta vaca. (Narendra)

11. Raise ye the voice in praise (dat.) of Hari. Alzad la voz en alabanza-honor-loor a Hari.

हरेः स्तुतये उत्सृजत ।११।

12. In the cities of India rich merchants and courageous warriors.
 En las ciudades de India vivent ricos mercaderes y valientes guerreros.

धनिनो वणिजस् तेजस्विनः क्षत्रियाश्च भरतखण्डस्य पूर्षु वसन्ति ।१२।

13. The praise of Purūravas was sung by Kālidāsa.
 La alabanza de Purūravas fue cantada por Kālidāsa.

पुरुरवः स्तुतिः कालिदासेनागीयत ।१३।

14. The king gave orders (ā-jñā caus.) to have his minister called (use or. recta).
 El rey dió órdenes de llamar a su ministro. El rey ordenó que llamaran a su ministro.

क्षितिपो तस्य मन्त्रिनं अहाययं आज्ञापयत् ।१४।

15. The minds of ascetics must not dwell (sañj) on riches (śrī loc. sing).
 Las mentes de los ascetas no deben apegarse/atarse en la riqueza.

तपस्विनां मनांसि न श्रीयां सज्ञेरन् ।१५।

16. At night the moon gives light to all creatures. Por la noche la Luna da luz a todos los seres.

चन्द्रमा रात्रौ सर्माप्राणिभ्यो ज्योतिर्यच्छति ।१६।

17. One should sacrifice to the gods (yaj in voc.I) flowers, fruits, and milk, not living creatures.
 Uno/Se debería ofrecer en sacrificio/sacrificar a los dioses flores, frutas y leche, no seres vivos.

एकस्मै देवान् सुमनोभिः फलैः पायसा च न प्राणिभिर् यजेत् ।१७।

18. The Apsarases lead into Heaven warriors fallen in battle.
 Las ninfas celestiales guían/conducen al cielo a los guerreros caídos en batalla.

अप्सरांसि क्षत्रियान् मृतान् रणे स्वर्गं नयन्ति ।१८।

19. In age (instr.), not in knowledge, Śiva is the eldest among his brothers (loc., gen.)
 En edad, no en conocimiento, Śiva es el mayor/el más viejo entre sus hermanos.

भ्रतृषु शिवः वयसा नज्ञानेन ज्येष्ठः ।१९। o también gen. भ्रतृणां शिवः वयसा नज्ञानेन ज्येष्ठः

20. The gods live by the oblation. Los dioses viven gracias a la oblación.

देवाः हविषा जीवन्ति ।२०।

21. A merchant wishes wealth (śrī), a warrior fame, an ascetic deliverance.
Un mercader desea riqueza, un guerrero fama, un asceta liberación

एको वणिक् श्री इच्छति क्षत्रियः यशः तपस्वि मुक्तिं ।२१।

22. The woman's eyes are suffused with tears.
Los ojos dela mujer están bañados con lágrimas.

वध्वाः चक्षुषी बाष्पभी रुद्धाः ।२२।

L.XXIII Exercise (p. 96-97)

सन्तो ऽपि न हि राजन्ते दरिद्रस्येतरे गुणाः ।

आदित्य इव भूतानां श्रीर्गुणानां प्रकाशिनी ॥११॥

Aún existiendo las cualidades del podre no brillan en/para el otro.

Así como el Sol, existiendo las cualidades la fortuna las hace brillar. [Gen. absoluto M. p199]

Las cualidades del pobre aunque existan no brillan.

Como el Sol, la fortuna/el dinero hace brillar las cualidades (de los seres).

Las cualidades del pobre aunque existan no brillan;

como el Sol, las riquezas hacen brillar las cualidades (de los seres). Narendra

तिष्ठन्तं गुरुं शिष्यो ऽनुतिष्ठेद्गच्छन्तमनुगच्छेद्वावन्तमनुधावेत् ।१।

Si el guru está de pie que el discípulo esté de pie,

si se mueve que lo siga, si corre que corra.

Que el discípulo esté de pie si el guru está de pie,

que lo siga si se mueve, que corra (tras él) si corre.

Cuando el guru está de pie, el discípulo debe estar de pie;

si se mueve debe moverse detras, si corre debe correr. Narendra.

गरीयसः श्रेयसे पूजयेत् ।२।

Para la excelencia de uno mismo que se honre a los muy honorables.

(Con el fin de perfeccionarse uno mismo)

Que se honre a los grandes hombres/ a los honorables para mejorarse a uno mismo. Narendra

धनिनस्तपस्विभ्यो धनं ददतः शस्यन्ते ।३।

Los ricos son alabados cuando dan dinero a los ascetas.

स्निह्यन्ती भार्या त्यजन्नियते ।४।

El que abandona a la mujer que ama/ cuando ama/ que da su amor es criticado/censurado.

Si un marido deja a su mujer es vergonzoso/censurado. Narendra

जीवतः पुत्रस्य मुखं पश्यन्तौ पितरौ तुष्यतः ।५।

Se complacen/satisfacen ambos padres viendo el rostro de su hijo viviente.

Ambos padres se regocijan viendo la cara del hijo que está vivo.

Viendo la cara del hijo vivo los padres están contentos. Narendra

भ्रात्रो रामो यशसा गरीयान् ।६।

De entre los dos hermanos, Rāma es el más honrado por su fama.

El más noble/honrado de los dos hermanos es Rāma por su fama.

Rāma es más honrado que sus dos hermanos por su fama. [2º término de la comparación]

Por la fama de sus dos hermanos Rāma es/se siente más honrado. Narendra

एतेषां वणिजां धनानि महान्ति वर्तन्ते ।७।

Las riquezas de estos mercaderes son/vienen a ser enormes.

कुप्यते मा कुप्यत १८ ।

No os enfadeis con el que se enfada. Él se enfada, vosotros no os enfadeis.
No os enfadeis con el enfadado. Narendra

उद्याने पतद्भ्यो विहगेभ्यो धान्यं किरतीः कन्या अपश्यम् १९ ।

En el jardín ví a las doncellas esparciendo el grano para los pájaros que volaban/estaban volando.
Ví a unas chicas esparciendo grano para los pájaros que volaban en un jardín. Narendra

पित्रोर्जीवतोभ्रातरः स्वसारश्च तयोर्धनस्य स्वामिनो न भवेयुः १२० ।

Mientras los padres vivan, los hermanos y hermanas no deben ser propietarios de su riqueza. [Gen. absoluto]
Mientras los padres vivan, que los hermanos y hermanas no sean propietarios de su riqueza.

धेनुं धयन्तं वत्सं मापसारया १२१ ।

No apartes al ternero mientras mama de la vaca.
No separe a la vaca que está amamantando a su ternero. Narendra

गुरुषु पिताचार्यो माता च गरीयांसः १२२ ।

De entre los gurus, los más honrados/benerables son el padre, el maestro y la madre.
[Loc. que equivale a un genitivo partitivo, que sirve para separar alguien/algo de un grupo]

त्वयि जीवति सुखेन वयं जीवामः १२३ ।

Mientras tú vivas, nosotros vivimos felices. [Loc. absoluto M. 198]
Si estás vivo nosotros vivimos felices.
Viviendo tú nosotros vivimos felices.

14. We blame the driver who strikes the horses. Censuramos al conductor que pega a los caballos.

अश्वांस्ताडयन्तं सूतं निन्दामः १२४ ।

15. The king who punishes the bad and gives food to the good is praised.
El rey que castiga al malo y da alimento al bueno es alabado.

पापान् दण्डयन् साधुभ्यो अन्नं ददंश्च सम्राक् शस्यते १२५ ।

16. The warrior who conquers in battle attains great fame.
El guerrero que conquista en la batalla alcanza gran fama.

रणे जयन् महान्तं कीर्तिं क्षत्रियः लभते १२६ ।

17. Among the heavenly bodies the sun and moon are the two great ones.
Entre los astros celestes el Sol y la Luna son los 2 más grandes

ज्योतिषु आदित्यश्चन्द्रमाश्च महन्तीयांसौ १२७ ।

18. In the field I saw birds flying. En el campo vi pájaros volando.

क्षेत्रे पततो विहगानपश्यम् १२८ ।

19. He who lives to-day is dead to-morrow. El que vive hoy mañana está muerto.

अद्य जीवन् श्वस् म्रितन् १२९ ।

20. The word of the good must be followed (done). La palabra de los buenos debe ser realizada.

साधूनां वाक् किरित् १३० ।

21. Dwell among good men. Vive entre buena gente.

संतु वसतु ।२१।

22. A maiden, making garlands, sits on a stone. Una chica haciendo ghiraldas se sienta en una piedra.

मालां सृजन्तीः एका कन्या दृषदि सीदति ।२२।

23. A husband shall punish a wife who steals his property.
Un marido debe castigar a una esposa que roba su propiedad.

वसुन् चोरन्तीन् पत्नीं पतिर्दण्डयेत् ।२३।

24. The child (gen.) was afraid (use subst.) of the bees (abl.) flying about in the house.
El temor del niño (es) a las abejas volando en casa.

गृहे भ्रमभ्यो अलिभ्यो बालस्य भयं ।२४।